

Araştırma Makalesi / Research Article

JANDARMA PERSONELİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGI VE FARKINDALIKLARININ ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ

Adnan ABDULVAHİTOĞLU*

Hatice ALTUNOK**

Öz

Bir hareketin veya bir gücün derecesini ifade etmek için kullanılan şiddet; sosyal anlamda karşı görüşe sahip olanları inandırmak veya uzlaşmak yerine, duygu, davranış ve söylemlerle aşırılık göstererek ve kaba kuvvet kullanarak ikna etmeye çalışmak anlamına gelmektedir. Kısaca karşı tarafa kaba ve sert davranışlarda bulunmak olarak tanımlanan şiddet, sadece fiziksel değil, duygusal, dilsel ve psikolojik olarak da karşı tarafa rahatsızlık vermeyi içermektedir. Günümüzde bir toplumsal vaka olarak sıklıkla karşılaşılan şiddet, birçok sosyal bilimcinin araştırmalarına konu olmasına rağmen, henüz çözüm bulunamayan ve önüne geçilemeyen bir sorundur. Uzmanlar, sebepleri ve sonuçları açısından karmaşık bir yapıya sahip olan şiddeti, kısmen içgüdüsel kısmen de toplumsal bir davranış olarak değerlendirmektedir. Hükümetler gerek mevzuat gerekse kolluk uygulamaları ile etkili tedbirler alınmasına rağmen, toplumsal şiddet, özellikle de kadına yönelik şiddet tüm dünyada artarak devam etmektedir. Bu yüzden şiddetin ulaştığı sosyal boyut ile çocuklar, gençler ve yetişkinler üzerindeki etkileri, sağlıklı bir toplum için mutlaka üzerinde düşünülmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine yapılan araştırmalar, bu vakaların yaygınlığını, kadının şiddet karşısındaki çaresizliğini ve şiddete uğrayan kadınlara nasıl yardım edilmesi gerektiği konusunda yetkililerin algısı açısından da bazı eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de emniyet ve asayişten sorumlu kurumlardan biri olan Jandarma Genel Komutanlığı'nın kadına yönelik şiddet ile mücadele birimlerinde görevli personelinin algı seviyesinin, tespiti amaçlanmıştır. Bu kapsamda nitel ve nicel araştırma yöntemleri karma olarak kullanılmış, nitel yöntemlerden örnek olay yöntemi ile oluşturulan beş senaryo nicel yöntemlerden nedensel karşılaştırma modeli ile analiz edilmiştir.

*Endüstri Mühendisliği Bölüm Başkanlığı/Mudanya Üniversitesi, Bursa, Türkiye, 16940, e-mail: abdulvahitoglu@gmail.com ORCID:0000-0002-2659-6709

** Hukuk Bölüm Başkanlığı/Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Ankara, Türkiye, 06805, e-mail: altunokmhatice@gmail.com ORCID: 0000-0001-6034-6044

Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden Entropy ve TOPSIS yöntemlerinin tümleşik kullanımı ile yapılan analiz sonucunda jandarma personelinin önce şiddet uygulayanı uzaklaştırma veya mağduru ortamdan uzaklaştırma, sonra mevzuata göre işlem yapma, en son olarak da iki tarafı bilgilendirme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Çok Kriterli Karar Verme, Entropy, TOPSIS

ANALYSIS OF GENDARME PERSONNEL'S PERCEPTION AND AWARENESS OF VIOLENCE AGAINST WOMEN USING MULTI-CRITERIA DECISION MAKING METHODS

ABSTRACT

Violence, used to express the degree of a movement or power, means trying to convince or coerce those with opposing views by using excessive force, emotions, behaviors, and statements instead of convincing or compromising in a social sense. Briefly defined as behaving rudely and harshly towards the other party, violence includes disturbing the other party not only physically but also emotionally, linguistically, and psychologically. Violence, which is frequently encountered as a social phenomenon today, remains a problem that has not yet been solved or prevented, despite being the subject of research by many social scientists. Experts consider violence, with its complex structure in terms of causes and effects, to be partly instinctive and partly a social behavior. Although governments take effective measures through legislation and law enforcement practices, social violence, especially violence against women, continues to rise worldwide. Therefore, the social dimension that violence has reached and its impact on children, youth, and adults has become a crucial issue that must be addressed for a healthy society. Studies conducted on violence against women in Türkiye highlight the prevalence of such cases, the helplessness of women in the face of violence, and certain deficiencies in authorities' understanding of how to assist women subjected to violence. In this context, the study aimed to determine the perception levels of personnel working in the units of the Gendarmerie General Command, one of the institutions responsible for security and public order in Türkiye, in combating violence against women. A mixed-methods approach was employed, combining qualitative and quantitative research techniques. Five scenarios, developed using the case study method as part of the qualitative approach, were analyzed using the causal-comparative model from the quantitative approach. The analysis, conducted through the integrated use of the Entropy and TOPSIS methods from Multi-Criteria Decision-Making Methods, revealed that gendarme personnel tend to prioritize removing the perpetrator or the victim from the environment, followed by taking actions in accordance with the legislation, and finally informing both parties.

Keywords: *Violence, Violence Against Women, Multi Criteria Decision Making, Entropy, TOPSIS*

GİRİŞ

Şiddet, toplumlara göre zamansal olarak değişen küresel bir olgudur. Şiddetin altında yatan saldırgan dürtü, kendisini değişik şekillerde gösterebilen, bireysel ve toplumsal olarak sıklıkla karşılaşılabilen bir durumdur. İnsanlığın varoluşundan bu yana haksız bir şekilde aşırı güç ve kuvvet uygulama, kişinin vücuduna veya kişiliğine yönelik eylemde bulunma ve hakkaniyetten uzaklaşarak karşı tarafı olumsuz etkileme şeklinde ortaya çıkmıştır. Haklı gösterilmesi ve onaylanması imkânı olmayan her türlü güç uygulaması kadar, kişinin vücuduna ya da şahsiyetine yönelik rıza dışı her türlü olumsuz müdahale, saldırı ve söylem de şiddettir. Şiddet olaylarının temelinde karşı tarafı ötekileştirme, onun haklarını göz ardı etme, fiziksel veya psikolojik güç uygulayarak karşı tarafın saygınlığına zarar verme söz konusudur. Her türlü şiddete karşı, türü ve derecesi ne olursa olsun insanların korunması en temel insan haklarından birisidir. Bu hak tüm insanlar için kutsaldır ve bu haklardan vazgeçilmesi beklenemez. Eğer, şahıs kendisini koruyamıyorsa, bu korumayı içinde yaşadığı toplumun ve devletin sağlaması sağlıklı bir dünya için olmazsa olmazdır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti “Fiziksel güç veya iktidarın; kişinin kendisine, başka bir kişiye, bir gruba veya bir topluluğa karşı; yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açacak ya da açma olasılığı bulunacak şekilde kasıtlı olarak fiilen uygulanması veya uygulanmakla tehdit edilmesi” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2002;5).

Kadına yönelik şiddet ise, dünyada en çok karşılaşılan, en yaygın ve en çok mücadele edilmesine rağmen en çok gizlenen temel şiddet türlerinden biridir (Salaçin, 2016). Günümüzde gelişmiş veya gelişmemiş tüm toplumlarda, kadına yönelik şiddet en çok karşılaşılan sosyal sorunlar ve insan hakları ihlalleri arasında yer almaktadır. Kadına şiddet din, dil, ırk veya etnik kimliğe bakılmaksızın, tüm dünya coğrafyasında oldukça yaygın olarak, genellikle erkek kişiler tarafından özellikle de kendi ailesindeki kadın ve çocuklara karşı uygulanmaktadır (Cihan, 2017). Uluslararası ve ulusal literatürde çeşitli tanımlamaları yapılan kadına yönelik şiddet, kadınların aile içinde ya da dışında fiziksel veya sözlü farklı şekillerde maruz kaldıkları, bazen yaşama hakkının elinden alınmasıyla sonuçlanabilen eylemlerdir (Altunok ve Delimehmet, 2023:2) Bu şiddet eylemlerinin sebep olduğu fiziksel, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik sorunlara en çok toplumların geleceğinin şekillendirilmesinde hayati bir öneme sahip olan kadınlar maruz kalmaktadır. Bu yüzden araştırmacıların yaptığı çalışmalar kadına yönelik şiddet üzerine yoğunlaşmaktadır.

Çalışmalarında dünyada şiddet uygulanan kadınların ülkelerindeki kadın nüfusuna oranını ele alan Karal ve Aydemir (2012:47)'e göre ülkeler, Etiyopya %71, Uganda %70, Bangladeş %62, ABD %55, Zambiya %48, Tayland %47, Kolombiya %44, Peru %42, Türkiye %42 olarak sıralanmaktadır. Bu durum Türkiye'nin kadına yönelik şiddet oranları açısından dünyada ilk sıralarda yer aldığını ve bu hususun toplumsal bir yara olarak tüm yetkililerin dikkatini çekmesi gerektiğini göstermektedir. Bu husus Türkiye'de kadına şiddet temalı oldukça fazla çalışma yapılmasına neden olmuştur.

Vosviewer kullanılarak Web of Science'da yapılan analizde ele alınan kadına yönelik şiddet konulu çalışmalardan 26.183'ü Science Citation Index (SCI), SCIE, SSCI ve AHCI'te yer almakta olup, bunların 277'ü Türkiye'de yapılmıştır. Sadece aile içi şiddet (kadına yönelik şiddet dahil) temalı çalışmalar ele alındığında çalışma sayısı 3.306'dır ve bunlardan 90'ı Türkiye 'de yapılmıştır. Literatüre katkı sunacağı düşünülen araştırmalardan birisi de kadına yönelik şiddet ile mücadele birimlerinde görevli jandarma personelinin farkındalık ve algı seviyelerinin tespitine yönelik olan bu çalışmadır.

Kadına yönelik şiddetin çeşitli biçimlerini tanıma, hangi fillerin şiddet tanımı içerisine girdiğini tanımlayabilme, mağdurun psikolojik durumunu anlayabilme ve bu duruma göre soruşturma süreçlerinde duyarlı davranma, jandarma personelinin şiddetle mücadeledeki başarılarını belirleyen unsurlardan sadece birkaçıdır. Bu noktada jandarma personelinin şiddet konusunda bilgi, algı ve farkındalığının önemi ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, toplumların en temel sorunlarından biridir ve bu sorunla etkin bir mücadelede jandarma personelinin büyük bir rolü bulunmaktadır. Şiddet gören veya görme tehlikesi yaşayan kadınların ilk olarak başvurdukları mekanizma kolluk kuvvetleri ve karakollardır. Şiddet olaylarına müdahale eden kolluk kuvvetlerinden biri olarak jandarma; şiddete müdahale aşamasından sonra tüm süreçlerde etkili olarak görev yapmakta ve süreci yakinen takip etmektedir. Bu sebeple jandarma personelinin kadına yönelik şiddet konusundaki algı ve farkındalık seviyesi, bu sorunun anlaşılması ve etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türkiye yüz ölçümünün %93'ü ve nüfusunun ise %21'i, emniyet ve asayiş hizmetlerinin sağlanması açısından Jandarma Genel Komutanlığı'nın sorumluluğunda bulunmaktadır (JGK, 2024). Türkiye'nin her köşesinde suç ve suçluluyla mücadele eden Jandarma Genel Komutanlığı, kadına şiddet ve aile içi şiddetle mücadelede temel aktörlerden biridir. Buradan hareketle jandarma personelinin "kadına yönelik şiddet" ve "şiddet ile mücadele" konularındaki

algı seviyelerinin tespit edilmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda jandarma personelinin kadına yönelik şiddet algı ve farkındalığının tespiti ve bunların artırılmasına yönelik, nitel araştırma modellerinden örnek olay yöntemi ile en çok meydana gelen şiddet vakaları analiz edilerek beş örnek senaryo oluşturulmuştur. Bu senaryolara İl Jandarma Komutanlıklarında Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü ile Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinde görev yapan jandarma personelinin verdiği cevaplar, Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden Entropy ve TOPSIS'in tümleşik kullanımı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın aşamaları Şekil 2.'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Çalışmanın Aşamaları

1. MATERYAL VE YÖNTEM

Dünyada şiddetin değişik tanımlamaları ve sınıflandırması yapılmaktadır. Şiddet genel olarak (Harcar vd., 2008);

- i. Kişinin kendine uyguladığı şiddet,
- ii. Kişiler arası şiddet,
 - Aile içi şiddet,
 - Kadına yönelik şiddet,
 - Çocuğa yönelik şiddet,
 - Yaşlıya yönelik şiddet,
 - Topluluk içi şiddet,
 - İşyerinde,
 - Eğitim kurumları, bakımevleri ve diğer kurumlarda şiddet ve
 - Örgütlü/toplumsal şiddet olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu şiddet olaylarının özellikle de kadına yönelik şiddet olaylarının dünyada ve Türkiye’de önüne geçilememekte ve bu konudaki araştırma ve çalışmalar artarak devam etmektedir. Şiddete uğrayan kadınların özellikleri, şiddet olayının meydana geliş şekli, şiddetin nedenleri ile şiddete müdahale biçimleri bilindiğinde önlem almak daha da kolay olacaktır. Bu çalışmada kadına yönelik şiddetle mücadele birimlerinde görevli Jandarma personelinin kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele algı ve farkındalık seviyelerini ortaya çıkarmak amacıyla, oluşturulan beş senaryoya göre hareket tarzlarını belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra verilen cevaplar ÇKKV yöntemleri ile analiz edilmiştir.

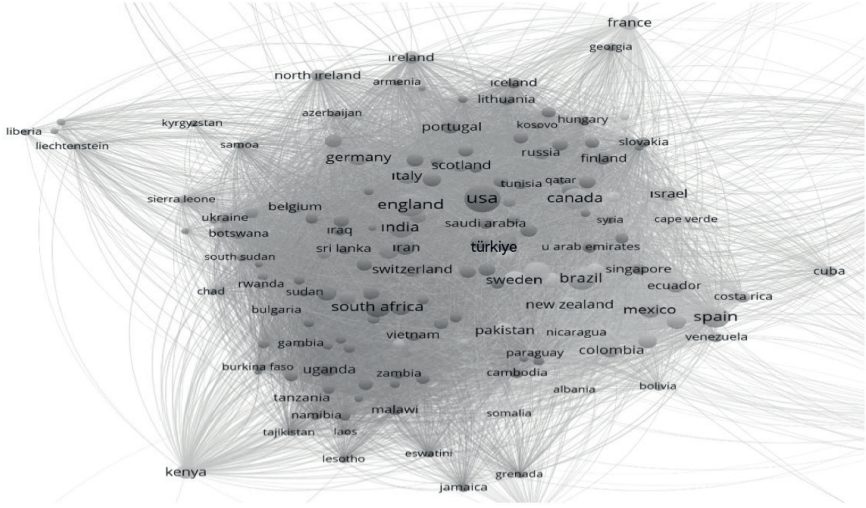
1.1. Kadına Yönelik Şiddet

Kadın hakkı kavramı insan hakları kavramı ile birlikte 1980 yılında, Birleşmiş Milletler (BM)’in “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” (CEDAW) Türkiye’nin gündemine girmiştir. Aslında kadına tanınan hakların Türkiye’de güvence altına alınması 1926 yılında Medeni Kanunu’nun kabulü, çok eşliliğin kaldırılması ve kız çocuklarının mirasta erkekle eşit olduğunun belirlenmesi ile başlamıştır (Kılıçarslan, 2018; 959-960). Bu süreç 1931 ve 1934 yıllarında kadına seçme ve seçilme haklarının verilmesi ile devam etmiştir. Ancak Türkiye’de kadına yönelik şiddet, yıllarca toplumsal yapıdan dolayı ailenin bir iç meselesi olarak görülmüş, sadece eşleri ve ebeveynleri ilgilendirdiği düşüncesi ile resmi ve örfi anlamda engellemeye yönelik bir adım atılmamıştır.

Bu husus sadece Türkiye’nin sorunu değildir. BM’nin 1999 yılı İnsani Kalkınma Raporu, sağlık sorunundan gıda teminine en basit işlemlerden, politik ve ekonomik aktivitelere katılıma kadar beşeri konularda, kadınlara erkeklere sağlanan koşullara tamamen eşit imkan sağlayan bir ülke bulunmadığını göstermektedir (Harcar vd., 2008). Kadına yönelik şiddet olgusu ve bu konudaki çalışmalar 1980’li yıllardan itibaren ulusal ve uluslararası alanda araştırmacıların dikkatini çekmeye başlamıştır.

WHO kadına şiddeti, kadınları en temel haklarından mahrum bırakan, cinsiyet ayrımcılığına dayanan bir insan hakları ihlali olarak görmekte ve dünya genelinde salgın düzeyinde bir sağlık sorunu olarak ele almaktadır. Kadına yönelik şiddet “Cinsiyete dayalı, kadını inciterek ona zarar veren, fiziksel, ruhsal ve cinsel hasarlı sonuçları bulunan, kadına toplum içerisinde veya özel yaşamında baskı uygulanmasına ve temel hakları ile özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış” olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1996). Burada söz konusu olan şiddet kavramını sadece fiziksel güç uygulanmasını değil, sonu şiddet ile bitecek diğer eylemleri de kapsamaktadır. Bu bakış açısı ile şiddet kavramı daha geniş bir şekilde ele alınıp kadınlara daha iyi bir koruma sağlanabilir. Çünkü

kadınlar hemen hemen tüm toplumlarda oluş şekli veya derecesi her ne kadar birbirinden farklı olsa da cinsiyet temelli, renk, ırk, dil, din, statü vb. alanlarda şiddet ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden dünya genelinde birçok ülkede kadına şiddet konusu hükümetlerin öncelikli politikaları arasında yer almaktadır. Vosviewer kullanılarak Web of Science’da yapılan analiz sonucunda tespit edilen “kadına yönelik şiddet” temalı çalışma yapan ülkeler Şekil 3.’te görüldüğü gibidir.

Şekil 3. Kadına Yönelik Şiddet Temalı Çalışma Yapılan Ülkeler

Türkiye’de ise kadına şiddet konulu araştırmalarda konunun hassasiyeti, ailenin mahremiyeti gibi sosyal dinamiklerden dolayı olayların gizlenmesi ve veri toplamada yaşanan diğer zorluklardan dolayı bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Ancak bu sınırlılıklara rağmen son yıllarda makale, bildiri, tez vb. akademik çalışmalarda büyük artış yaşanmaktadır. Bu artış kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik toplumsal hassasiyetin ve kamu politikalarındaki kararlılığın bir ifadesidir.

Bu bağlamda “Güçlü Kadınlar, Güçlü Toplamlar” sloganıyla yola çıkan araştırmacılar ve hükümetler kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi ile şiddetin doğurduğu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok düzenleme ve akademik çalışma yapmakta, uzun vadeli stratejiler oluşturmaktadır. Türkiye’de 21. yüzyılın başlangıcından itibaren Avrupa Birliği (AB) üyeliği çalışmaları kapsamında daha etkili resmi adımlar atılmış, anayasal ve yasal çalışmalar ile mevzuatta büyük değişiklikler yapılmıştır. Devamında kanun hükmünde kararname (KHK), tüzükler, yönetmelikler ve genelgeler ile bu çalışmalar ayrıntılandırılmıştır.

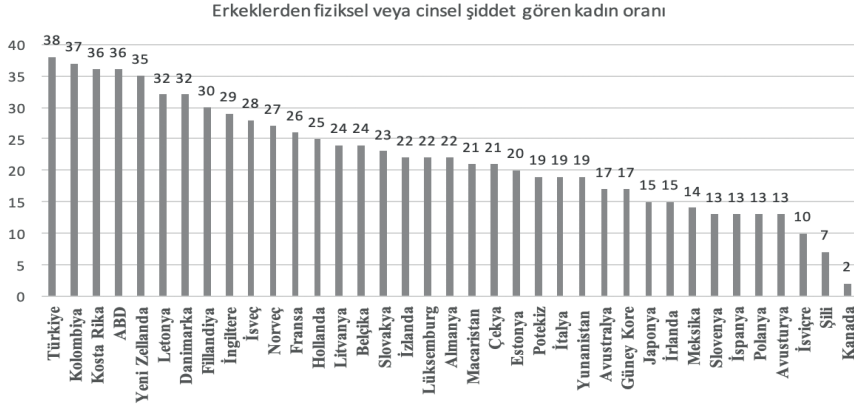
2012 yılında “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’nde kabul edilmiştir. Bu kanunda şiddet; “Kamusal veya özel alanda meydana gelen ve kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarara uğramasına, acı çekmesine yol açan veya açma ihtimali olan hareketler ile bunu amaçlayan tehditler, baskılar veya özgürlüğünü keyfi olarak engelleyen, toplumsal, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bünyesinde kadına karşı aile içi şiddet araştırmaları, 6284 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik etki analizi gibi çalışmalar yapılmaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadele için ulusal eylem planları hazırlanmaktadır. Kadına karşı şiddet izleme komiteleri toplanmakta, bakanlıklarla ve çeşitli kurumlarla eğitim protokolleri imzalanarak bu eğitimlere destek verilmekte, çalıştaylar, projeler ve atölyeler gerçekleştirilmektedir (Altunok vd., 2015: 10).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan kadınlara yönelik Yaşam Memnuniyeti Araştırması verilerine göre kadınların %27,4’ü yaşadıkları çevrede gece yalnız yürürken kendilerini güvensiz hissederken %56,3’ü güvende hissettiğini beyan etmiştir. Kadınların %6,3’ü, kendi evlerinde yalnız kaldıklarında kendilerini güvensiz hissederken, %83,4’ü, güvende hissettiğini belirtmiştir (TÜİK, 2023). Türkiye’de yapılan araştırmalar; kadına şiddetin yaygınlığını, şiddete uğrayan kadının yalnızlığını, çaresizliğini, nereye başvuracağını bilmediğini, nereden yardım alacağı konusunda bilgisizliğini ortaya koymaktadır. Diğer dikkat çekici bir konu ise kadına yönelik şiddetten aile içinde yaşananların sadece koca tarafından değil, baba, oğul, abi, kardeş, kayın valide, kayın baba, kayın birader, görümce, elti olmak üzere neredeyse tüm akraba ve hısımlar tarafından işlenmesidir. Ancak bu durum genellikle “aile mahremiyeti”, “ailenin iç meselesi”, “ailevi mesele” şeklinde algılandığı için bir vaka meydana gelmeden tespit edilememektedir. Bu yüzden araştırmacılar kadına şiddet rakamlarının bilinenden çok daha fazla ve vahim olduğunu ileri sürmektedir. Özellikle aile mahremiyeti adı altında birçok olay örtbas edilmektedir. Her ne olursa olsun kadına yönelik şiddet, kadınların fizyolojik ve psikolojik sağlıkları, dolayısıyla toplumların geleceği açısından ele alınması ve çözülmesi zaruretinin ötesine geçen bir konudur (Tatlıoğlu ve Küçükköse, 2015:194).

Yapılan araştırmalarda kadına yönelik şiddetin nedenleri (Kılıçarslan, 2018; 961-968);

- i. Kadının Erkek Karşısındaki Güçsüzlüğü,
- ii. Kadının Cinsiyeti/Cinselliği ve Karşı Cinsin Reddedilmesi,
- iii. Ekonomik ve Kültürel Nedenler,
- iv. Kanunların Yetersizliği,
- v. Görevlilerin bilgisizliği ve ilgisizliği ile
- vi. Beşerî nedenler, olarak sıralanmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) 2019 yılı verilerine göre erkeklerden fiziksel veya cinsel şiddet gören kadın oranı Şekil 4.'te gösterilmiştir. Türkiye bu konuda OECD ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır (Euronews, 2022). Bu tespit, Türkiye'de yetkililerin kadına yönelik şiddet konusunu ciddi bir şekilde ele alarak kayıtları hassasiyetle tuttuklarını, diğer yandan ise Türkiye'de kadına yönelik şiddet olaylarının OECD ortalamasının çok üstünde olduğunu bu yüzden topyekûn bir mücadele gerektirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye'de uygulanan hükümet politikaları özellikle İçişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünce alınan tedbirler ve ısrarlı eylemler olumlu sonuç vermiştir. OECD verilerine göre 2023 yılında Türkiye'de partnerinden şiddet gören kadın oranı %32'ye düşmüştür. Cinsiyet, Kurumlar ve Kalkınma Veritabanı (GIB-DB, 2023)'na göre ülkelerin durumu Çizelge 1.'de gösterilmiştir. Burada bazı gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde kadının şiddet görme oranının düşük olması verilerin hassasiyetle tutulmadığı, Türkiye başta olmak üzere bazı gelişmekte veya gelişmiş ülkelerde bu rakamın yüksek olması ise hükümetlerin bu konuya hassasiyetle eğilerek kayıtları sağlıklı tutmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Şekil 4. Erkeklerden Fiziksel Veya Cinsel Şiddet Gören Kadın Oranı (Euronews, 2022)

Ekonomik anlamda erkeğe bağımlı ve muhtaç olan kadınların yaşadığı ekonomik şiddet, sıklıkla yaşanmakta, kadınların kendi yaşamları üzerinde karar verme yetkisini elinden alınmaktadır. Bu durum kadınların fiziksel olarak şiddete uğramalarına, sessiz kalmalarına, korkutulmalarına, tehdit edilmelerine, değersizleştirilmelerine ve yalnız, aç ve sefil kalma korkusu yaşamalarına neden olmaktadır (Bancroft ve Silverman, 2002). Ekonomik olarak erkeğin yoksulluğu, işsizliği, dışlanması, barınma ve geçinme sorunu, ailesinden destek görememesi, toplumsal statüsünü yitirmesi de aile içi şiddetin artmasına neden olmaktadır (DeKeseredy ve Schwartz, 2011). Suç oranının yüksek olduğu bölgelerde yaşanan yoksulluk, nüfus artışı, yetersiz sağlık hizmetleri, eğitim seviyesinin düşüklüğü, kamu kurumları ile hizmetlerinin yetersizliği şiddet olaylarının artmasına neden olan faktörlerden biridir. Özellikle bu bölgelerdeki kurumlarda çalışan görevlilerin bölge dışından bölgenin toplumsal dinamiklerini ve hassasiyetlerinin bilmeyen kişiler olmaları sosyal iletişim ve kontrolü zorlaştırmakta bu da kadına şiddet ile mücadeleyi olumsuz yönde etkilemektedir (Gold, 1987).

Jandarma Genel Komutanlığında kadına yönelik şiddet birimlerinde görev yapan konusunda uzman personel ile yapılan anket sonucunda personelin konularındaki farkındalıkları ÇKKV yöntemlerinden Entropy ve TOPSİS yöntemlerinin tümeleşik kullanımı ile değerlendirilmiştir. Jandarma personelinin hazırlanan beş senaryoya verdiği cevaplar 11 ana başlık altında toplanarak ÇKKV yönetmeleri ile analiz edilmiştir. İşlemler iki aşamadan oluşmaktadır.

i. Birinci aşamada verilen cevapların Entropy yöntemi ile ağırlıkları bulunmuştur.

ii.İkinci aşamada ağırlıkları bulunan bu cevaplara göre senaryolarda jandarma personelinin farkındalık düzeyi ölçülmüştür. Senaryolar aşağıda sırasına göre açıklanmıştır.

Nu.	Country	%	Nu.	Country	%	Nu.	Country	%
1	Fiji	52	55	Africa	32,8	109	Iceland	21
2	Papua New Guinea	51	56	World	27,5	110	Netherlands	21
3	Bangladesh	50	57	Asia	27,5	111	Sweden	21
4	Solomon Islands	50	58	G20	26,3	112	Japan	20
5	Dem.Rep.of Congo	47	59	America	25,2	113	Luxembourg	20
6	Equatorial Guinea	46	60	OECD	23,4	114	Norway	20
7	Morocco	46	61	G7	23,4	115	Burkina Faso	19
8	Afghanistan	46	62	Europe	19	116	Cabo Verde	19
9	Uganda	45	63	European Union	18,5	117	Dominican Republic	19
10	Liberia	43	64	Moldova	27	118	Venezuela	19
11	Saudi Arabia	43	65	Hong Kong (China)	26,4	119	Cambodia	19
12	Bolivia	42	66	Benin	26	120	China (People's Rep.)	19
13	Gabon	41	67	United States	26	121	Lao People's D. Rep.	19
14	South Sudan	41	68	Iraq	26	122	Malaysia	19
15	Zambia	41	69	Canada	25,7	123	Maldives	19
16	Burundi	40	70	Gambia	25	124	Myanmar	19
17	Lesotho	40	71	Togo	25	125	Bulgaria	19
18	Samoa	40	72	Tunisia	25	126	Hungary	19
19	Cameroon	39	73	Chinese Taipei	25	127	Lebanon	18,4
20	Angola	38	74	Vietnam	25	128	Paraguay	18
21	Kenya	38	75	Latvia	25	129	Uruguay	18
22	Rwanda	38	76	Ghana	24	130	Greece	18
23	Tanzania	38	77	Nigeria	24	131	Portugal	18
24	Peru	38	78	Senegal	24	132	Romania	18
25	Timor-Leste	38	79	South Africa	24	133	Slovak Republic	18
26	Ethiopia	37	80	Belize	24	134	Slovenia	18
27	Guinea	37	81	Jamaica	24	135	Ukraine	18
28	Sierra Leone	36	82	Mexico	24	136	Honduras	17
29	Zimbabwe	35	83	Jordan	24	137	Malta	17
30	India	35	84	Qatar	24	138	Serbia	17
31	Botswana	34	85	Sri Lanka	24	139	Comoros	16
32	Ecuador	33	86	Tajikistan	24	140	Panama	16
33	Türkiye	32	87	Thailand	24	141	Cyprus	16
34	Guyana	31	88	United Kingdom	24	142	Kazakhstan	16
35	Iran	31	89	Brazil	23	143	Ireland	16
36	Egypt	30	90	Haiti	23	144	Italy	16
37	Malawi	30	91	Nicaragua	23	145	Montenegro	16
38	Mozambique	30	92	Australia	23	146	Austria	15
39	Colombia	30	93	Kyrgyzstan	23	147	Spain	15
40	Central Afr.Rep.c	29	94	New Zealand	23	148	Cuba	14
41	Chad	29	95	Denmark	23	149	Azerbaijan	14
42	Mali	29	96	Finland	23	150	Philippines	14
43	Pakistan	29	97	Bhutan	22	151	Albania	13
44	Madagascar	28	98	Indonesia	22	152	Croatia	13
45	Grenada	28	99	Belgium	22	153	Kosovo	13
46	Suriname	28	100	Czechia	22	154	North Macedonia	13
47	Trini. and Tobago	28	101	France	22	155	Poland	13
48	Côte d'Ivoire	27	102	Lithuania	22	156	Turkmenistan	12
49	Namibia	27	103	Palestinian Gaza Strip	21,2	157	Bosnia and Herze.	12
50	Sao Tome-Principe	27	104	Chile	21	158	Switzerland	12
51	Argentina	27	105	El Salvador	21	159	Singapore	11
52	Costa Rica	27	106	Guatemala	21	160	Armenia	10
53	Mongolia	27	107	Estonia	21	161	Georgia	10
54	Nepal	27	108	Germany	21	162	Mauritania	8,8

Senaryo 1. 27 yaşında 5 yıllık evli Ayşe Y. isimli kadın eşinin kendisini ailesi ile görüştürmediğini markete dahi çıkarken eşinin izni ile çıktığını söyleyerek şikayet başvurusunda bulunmuştur. 2 yaşında bir çocuk annesi olan Ayşe hanımın bu şikâyeti üzerine kolluk personelinin hareket tarzı nedir?

Senaryo 2. Üniversite öğrencisi 20 yaşındaki Fatma A. eski erkek arkadaşının son zamanlarda kendisini okulda ve sokakta sürekli takip ettiğini, kaldığı yurdun kapısında beklediğini ve kendisine istemediği halde sürekli hediyeler, mesajlar gönderdiğini söyleyerek kolluğa şikâyette bulunmuştur. Bu durumda hareket tarzı ne olur?

Senaryo 3. Ayşe B. KADES uygulaması ile kolluğa ulaşıyor ve yardım talep ediyor. Kocasının kapısına dayandığını, zorla evine girmeye çalıştığını, boşanma sürecinde olduklarını ama kocasının kadından ayrılmak istemediğini, kadını öldürmekle tehdit ettiğini belirtiyor. Kolluk personeli olay yerine gittiğinde kadının kocasının olay yerinde olmadığını ama öldürmekle tehdit edildiği için kadının çok korktuğunu görüyor. Bu kolluk personeli kadına nasıl yardımcı olur, hareket tarzı ne olur?

Senaryo 4. Ahmet A. baba olarak beş çocuğundan en küçük olanı kız olduğu için okula göndermek istemiyor. Kız çocuğunun ev işleri ile ilgilenmesi isteniyor. Kız çocuğu annesi ile birlikte kolluk kuvvetine başvuruyor. Bu durumda kolluk personelinin hareket tarzı ne olur?

Senaryo 5. 30 yaşındaki Burcu K. eşinin bir işte çalışmasına izin vermediğini söyleyerek kolluğa başvurdu. Bu durumda kolluk personelinin hareket tarzı ne olur?

1.2. Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri (ÇKKV)

ÇKKV yöntemleri karar vericilere çok sayıda faktörü göz önünde bulundurarak değerlendirme yapmaları gereken problemleri çözmelerine katkı sağlamaktadır. Bir sıralama veya ağırlıklandırma yapılması gereken beşeri hayatının hemen hemen her alanında ÇKKV yöntemlerinden yaygın olarak faydalanılmaktadır. Bu yöntemler çok fazla kriterin bir arada ele alınarak karar vericilerin en iyi değerlendirmeleri yapmalarına yardımcı olmaktadır. ÇKKV yöntemleri genellikle problemde ortaya konan seçeneklerin sıralanmasında veya probleme etki eden kriterlerin ağırlıklandırılmasında kullanılır (Abdulvahitoğlu, 2023). Bu çalışmada kolluk personelinin verdiği cevaplara göre hareket tarzlarının önem derecelerinin ortaya konarak hangi senaryoya daha etkili cevap verdiklerinin tespitine ve farkındalıklarının ortaya konmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu maksatla kadına yönelik şiddet ile ilgili senaryolara verilen cevapların ağırlıklandırılmasında

ÇKKV yöntemlerinden Entropy yöntemi, verilen cevaplara veya uygulanan hareket tarzlarına göre hazırlanan senaryolara gösterilen algı ve farkındalıkların sıralanmasında ise TOPSIS yöntemi kullanılmıştır.

1.2.1. Entropy Yöntemi

Çok fazla kriterin etkili olduğu karar problemlerinde kriter ağırlıklarının belirlenmesi ihtiyacı doğmakta ve karar verme süreci karmaşıklaşmaktadır. Kriter ağırlıklarının, karar verme işlemini önemli derecede etkilemesinden dolayı objektif bir şekilde tespiti gerekmektedir (Petrović vd., 2023). Entropy, karar verme sürecinde değişkenlerin belirsizliğinin ölçütüdür (Shannon, 1948) kuramından geliştirilen Entropy yöntemi, kriter içerisindeki düzensizliklerden yola çıkarak kriterleri ağırlıklandırmaktadır (Wang ve Lee, 2009). Literatürde karar problemlerinde karara etki eden kriter ağırlıklarının hesaplanmasında Entropy yönteminin yüksek duyarlılığından dolayı sıklıkla tercih edildiği görülmektedir (Özbek ve Oğuz, 2024). Entropy yönteminin adımları aşağıda Şekil 5'de gösterilmiştir (Abdulvahitoğlu vd., 2024a).

Şekil 5. Entropy Yönteminin Adımları (Abdulvahitoğlu vd., 2024a)

Entropy yöntemi, 5 adımda uygulanarak karara etki eden kriterlerin önem dereceleri yani ağırlıkları bulunur. Entropy yönteminin adımları aşağıda sırasıyla açıklanmıştır (Abdulvahitoğlu vd., 2024a ;Özyalçın ve Bircan, 2023).

1.Adım. Karar matrisinin oluşturulması: Diğer ÇKKV problemlerinde de uygulandığı gibi öncelikle (1) numaralı formül kullanılarak X karar matrisi oluşturulur.

$$X = \begin{bmatrix} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2n} \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mn} \end{bmatrix} \quad (1)$$

2.Adım. Karar matrisinin normalize edilmesi: X matrisi (2) numaralı formül ile normalize edilir.

$$r_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sum_i x_{ij}} \quad (2)$$

3.Adım. Parametrelere ait Entropy değerlerinin elde edilmesi: k Entropy katsayısı (3) numaralı formül ile, Entropy değerleri ise (4) numaralı formül ile hesaplanır.

$$k = (\ln(n))^{-1} \quad (3)$$

$$e_j = -k \sum_{j=1}^n r_{ij} * \ln(r_{ij}) \quad (i=1\dots n, j=1\dots m) \quad (4)$$

4.Adım. Parametrelerin farklılaşma derecelerinin elde edilmesi: (5) numaralı formül ile kriterlerin farklılaşma dereceleri hesaplanır.

$$d_j = 1 - e_j \quad (j=1\dots m) \quad (5)$$

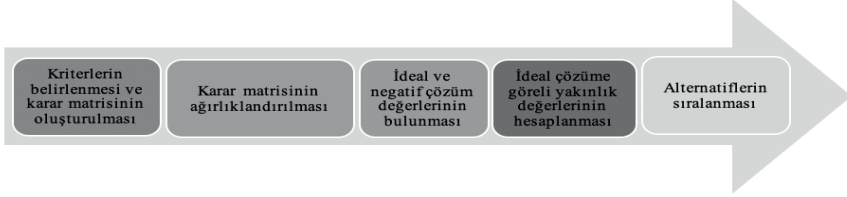
5.Adım. Entropy ağırlığının elde edilmesi: (6) numaralı formül ile kriterlerin ağırlıkları yani önem dereceleri bulunur. Kriterlerin ağırlıklarının toplamı 1'e eşittir.

$$w_j = \frac{1-e_j}{\sum_{i=1}^n (1-e_j)} \quad (6)$$

1.2.2. TOPSIS (İdeal Çözüme Benzerliğe Göre Tercih Sıralama) Yöntemi

Hwang ve Yoon karar problemlerindeki seçenekleri belirlenen kriterlere göre sıralamak için TOPSIS yöntemini geliştirmiştir. Bu yaklaşımda kriterler ideal çözüme pozitif ve negatif uzaklıklarına göre analiz edilir (Hwang ve Yoon, 1981). Hayatın çok farklı alanlarında alternatiflerin belirli kriterlere göre karşılaştırılmasında (Chen ve Hwang, 1992). Bu yöntem ideal çözüme en yakın ve istenmeyen negatif çözümlere en uzak olan seçeneklerin tümleşik olarak ele alınmasını temel alır. TOPSIS hayatın hemen hemen her alanında yaygın olarak karşımıza çıkan gerçek dünya problemlerinde, basit, kolay ve kısa sürede uygulanabilir olması nedeniyle karar vericiye kolaylık sağladığı için araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır (Abdulvahitoğlu vd., 2024b; Abdulvahitoğlu ve Kılıç, 2022). TOPSIS yöntemi sade ve mantıklı yapısı ile hesaplama kolaylığından dolayı değişik alanlardaki karar problemlerinde çok yaygın olarak kullanılmaktadır.

TOPSIS yönteminin adımları aşağıda Şekil 6.'da gösterildiği gibidir.

Şekil 6. TOPSIS Yönteminin Adımları (Abdulvahitoğlu vd., 2022).

Adım 1. Kriterlerin tanımlanması ve karar matrisinin oluşturulması; oluşturulan başlangıç matrisinde satırlara alternatifler, sütunlara ise bu alternatifleri değerlendirmede kullanılacak kriterler yazılır. Oluşturulan D başlangıç matrisi (7) numaralı formül ile vektör normalizasyonu yapılarak R standart karar matrisine dönüştürülür.

$$D_{ij} = \begin{bmatrix} d_{11} & d_{12} & \dots & d_{1n} \\ d_{21} & d_{22} & \dots & d_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ d_{m1} & d_{m2} & \dots & d_{mn} \end{bmatrix} \quad r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}} \quad (7)$$

Adım 2. Ağırlıklı karar matrisinin oluşturulması; R normalize matris bir önceki aşamada Entropy yöntemi ile hesaplanan kriter ağırlıkları (w_i) ile çarpılarak ağırlıklandırılarak, ağırlıklı V karar matrisi oluşturulur. V matrisindeki ideal çözüm seti (8) numaralı formül ile, negatif ideal çözüm seti ise (9) numaralı formül ile hesaplanır.

$$S^* = \left\{ (\max_i v_{ij} | j \in J), (\min_i v_{ij} | j \in J') \right\} \quad (8)$$

$$S^- = \left\{ (\min_i v_{ij} | j \in J), (\max_i v_{ij} | j \in J') \right\} \quad (9)$$

Adım 3. İdeal ve negatif çözüm setinden sapmaların bulunması: (8) ve (9) numaralı formüllerde J fayda yönünü, J' ise maliyet yönünü ifade eder. (10) ve (11) numaralı formüller ile ideal ve negatif ideal çözümlerden sapmalar bulunur.

$$S_i^* = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^*)^2} \quad (10)$$

$$S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2} \quad (11)$$

Adım 4. İdeal çözüme göreli yakınlık değerlerinin hesaplanması: Seçeneklerin ideal ve negatif ideal çözümden nihai sapma değerleri (12) numaralı formül kullanılarak hesaplanır.

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^*} \quad (12)$$

Adım 5. İdeal çözüme yakınlık değerleri ile seçeneklerin sıralanması; Seçenekler 0 ile 1 arasında değer alır. Bu değerlere göre seçenekler büyükten küçüğe göre sıralanır (Abdulvahitoğlu vd., 2021).

2. ENTROPY TÜMLEŞİK TOPSIS YÖNTEMİ İLE JANDARMA PERSONELİNİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Yapılan araştırmada kadına yönelik şiddet ile mücadele birimlerinde görevli jandarma personelinin senaryolara göre uygulayacakları hal tarzına yönelik verdikleri cevaplar ile oluşturulan başlangıç matrisi aşağıda Çizelge 2.'de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Başlangıç Karar Matrisi

Senaryo	C. Savcısına bilgi verme ve işlem yapma	6284 s. kanun hakkında bilgilendirme	6284 s. kanundan işlem ve adli tahkikat	Önleyici ve koruyucu tedbir kararı uygulama	Sığınma talebini sor ve ŞÖNİM'e teslim, ilgili kurumla koordinine	Uzlaşdırma kararı uygulama	Uzlaşdırma uygulanır	Talep ve rızaya göre işlem	KADES hakkında bilgilendirme	Aydınlatma metni tanzimi	Mağdur ile konuşma, yönlendirme veya yardımcı olma
S ₁	184	71	97	94	68	6	8	17	10	10	0
S ₂	201	157	225	168	5	0	56	2	23	2	1
S ₃	199	30	86	168	84	0	50	0	0	0	117
S ₄	131	10	108	85	102	90	2	0	0	0	17
S ₅	123	103	138	50	26	0	0	0	0	0	48

Müteakiben referans noktasına göre normalizasyon işlemi ile matris normalize edildikten sonra kriterlerin ağırlıkları hesaplanmıştır. Normalize edilmiş matris ve ağırlıklar aşağıda Çizelge 3.'te belirtilmiştir.

Çizelge 3. Normalize Edilmiş Matris

Senaryo	C. Savcısına bilgi verme ve işlem yapma	6284 s. kanun hakkında bilgilendirme	6284 s. kanundan işlem ve adli tahkikat	Önleyici ve koruyucu tedbir kararı uygulama	Sığınma talebini sor ve ŞÖNİM'e teslim, ilgili kurumla koordinine	Uzlaşdırma kararı uygulama	Uzlaşdırma uygulanır	Talep ve rızaya göre işlem	KADES hakkında bilgilendirme	Aydınlatma metni tanzimi	Mağdur ile konuşma, yönlendirme veya yardımcı olma
S ₁	0,220	0,191	0,148	0,166	0,239	0,063	0,069	0,895	0,303	0,833	0,000
S ₂	0,240	0,423	0,344	0,297	0,018	0,000	0,483	0,105	0,697	0,167	0,005
S ₃	0,237	0,081	0,131	0,297	0,295	0,000	0,431	0,000	0,000	0,000	0,639
S ₄	0,156	0,027	0,165	0,150	0,358	0,938	0,017	0,000	0,000	0,000	0,093
S ₅	0,147	0,278	0,211	0,088	0,091	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,262

Belirlenen senaryolara göre kolluk personelinin algı ve farkındalıklarının değerlendirilmesine etki eden hareket tarzlarının ağırlıklar (1)-(6) numaralı eşitlikler kullanılarak yapılan hesaplamalar sonucu aşağıda Çizelge 4.'te gösterildiği şekilde tespit edilmiştir.

Çizelge 4. Hareket Tarzlarının Ağırlıkları

Hareket tarzları	C. Savcısına bilgi verme ve işlem yapma	6284 s. kanun hakkında bilgilendirme	6284 s. kanundan işlem ve adli tahliyat	Önleyici ve koruyucu tedbir kararı uygulama	Şikâyet talebini sor ve ŞÖNİM'e teslim, ilgili kuruma koordine	Uzaklaştırma kararı uygulama	Uzaklaştırma uygulanır	Talep ve rızaya göre işlem	KADES hakkında bilgilendirme	Aydınlatma metni tanzimi	Mağdur ile konuşma, yönlendirme veya yardımcı olma
Ağırlıklar	0,0030	0,0397	0,0097	0,0131	0,0365	0,2003	0,0933	0,1853	0,1450	0,1687	0,1053

Bu sonuçlar personelin sırasıyla en çok;

- Uzaklaştırma kararı uygulama,
- Talep ve rızaya göre işlem yapma,
- Aydınlatma metni tanzimi eğilimde olduklarını göstermektedir.

İkinci aşamada kullanılacak olan TOPSIS yönteminde kullanılan başlangıç matrisi ile Entropy yönteminde kullandığımız başlangıç matrisi aynıdır. Bu matriste ilave olarak Entropy yöntemi ile hesaplanan ağırlıklar matrise eklenmiştir. TOPSIS karar matrisinin (7) numaralı eşitlik ile vektör normalizasyonu uygulanarak normalize edilmiş hali ve Entropy yöntemi ile elde edilmiş ağırlıklar tümleşik olarak Çizelge 5.'te gösterilmiştir.

Çizelge 5. Normalize Edilmiş Matris ve Ağırlıklar

Senaryo	C. Savcısına bilgi verme ve işlem yapma	6284 s. kanun hakkında bilgilendirme	6284 s. kanundan işlem ve adli tahliyat	Önleyici ve koruyucu tedbir kararı uygulama	Şikâyet talebini sor ve ŞÖNİM'e teslim, ilgili kuruma koordine	Uzaklaştırma kararı uygulama	Uzaklaştırma uygulanır	Talep ve rızaya göre işlem	KADES hakkında bilgilendirme	Aydınlatma metni tanzimi	Mağdur ile konuşma, yönlendirme veya yardımcı olma
S ₁	0,481	0,349	0,310	3,343	0,451	0,067	0,106	0,993	0,399	0,981	0,000
S ₂	0,526	0,773	0,718	3,613	0,033	0,000	0,742	0,117	0,917	0,196	0,008
S ₃	0,521	0,148	0,275	3,613	0,557	0,000	0,662	0,000	0,000	0,000	0,917
S ₄	0,343	0,049	0,345	3,310	0,676	0,998	0,027	0,000	0,000	0,000	0,133
S ₅	0,322	0,507	0,441	3,183	0,172	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,376
Ağırlıklar	0,0030	0,0397	0,0097	0,0131	0,0365	0,2003	0,0933	0,1853	0,1450	0,1687	0,1053

Daha sonra Çizelge 5.'deki değerler son satırdaki ağırlıklar ile çarpılarak ağırlıklandırılmış normalize matris elde edilmiştir. Elde edilen ağırlıklandırılmış normalize matris aşağıda Çizelge 6.'da gösterilmiştir.

Çizelge 6. Ağırlıklandırılmış Normalize Matris

Senaryo	C. Savcısına bilgi verme ve işlem yapma	6284 s. kanun hakkında bilgilendirme	6284 s. kanundan işlem ve adli tahkikat	Önleyici ve koruyucu tedbir karar uygulama	Siğirma talebini sor ve ŞOMİM'e teslim, ilgili kurumla koordine	Uzaklaştırma kararı uygulama	Uzaklaştırma uygulanır	Talep ve rızaya göre işlem	KADES hakkında bilgilendirme	Aydınlatma metni tanzimi	Mağdur ile konuşma, yönlendirme veya yardımcı olma
S ₁	0,002	0,014	0,003	0,005	0,016	0,013	0,010	0,184	0,058	0,166	0,000
S ₂	0,002	0,031	0,007	0,008	0,001	0,000	0,069	0,022	0,133	0,033	0,001
S ₃	0,002	0,006	0,003	0,008	0,020	0,000	0,062	0,000	0,000	0,000	0,097
S ₄	0,001	0,002	0,003	0,004	0,025	0,200	0,003	0,000	0,000	0,000	0,014
S ₅	0,001	0,020	0,004	0,002	0,006	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,040

Ağırlıklandırılmış normalize matris elde edildikten sonra (8)-(12) numaralı eşitlikler kullanılarak Pozitif İdeal Çözüme uzaklık değerleri S_i^+ Negatif ideal çözüme uzaklık değerleri S_i^- ve göreceli yakınlık değerleri C_i^* bulunmuştur. Daha sonra C_i^* değerleri büyükten küçüğe doğru sıralanarak nihai sonuç elde edilmiştir. Elde edilen uzaklık değerleri ve nihai sıralama aşağıda Çizelge 7.'de gösterildiği gibidir.

	S_i^+	S_i^-	C_i^*	Sıralama
Senaryo 1	0,231637	0,183951	0,442628	1
Senaryo 2	0,305856	0,151297	0,330955	2
Senaryo 3	0,345816	0,131571	0,275607	4
Senaryo 4	0,301751	0,136586	0,311601	3
Senaryo 5	0,356924	0,057908	0,139594	5

Bu sonuçlara göre personelin farkındalığının ve performansının en yüksek olduğu senaryolar sırasıyla 1,2,4,3 ve 5 olarak ortaya çıkmıştır. İlk dört senaryoda personel performansı birbirine yakın olmasına rağmen 5'nci senaryo performansının oldukça düşük olduğu ve diğerlerinden açık bir şekilde ayrıştığı görülmektedir. Beşinci senaryoya göre kolluğun etkin ve yerinde denetim yapma yetkisinin olmamasının kolluk personelinin bu senaryoda tepkisizlik göstermesine sebep olduğu veya kolluk personelinin ev hanımı rolündeki kadının çalışma isteğinin engellenmesini şiddet olarak algılamada zorluk çekmesinden, toplum genelinde etkili olan normların toplumun bir parçası olan kolluk personelinin de etkilemesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Günümüzde toplumsal olgular içerisinde daha belirgin hale gelerek hem ölümcül hem de ölümcül olmayan sonuçlarıyla dikkat çeken şiddet, 21. yüzyılın en önemli sorunlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Yaş, ekonomik durum, eğitim gibi çeşitli parametrelerin etkisiyle şiddete maruz kalan veya maruz kalma olasılığı taşıyan dezavantajlı gruplar arasında kadınlar en önde yer almaktadır. Kadına yönelik şiddet, farklı biçimleriyle aileyi, toplumsal yapıyı ve kurumları olumsuz yönde etkilemektedir. Kadına yönelik şiddet farklı araştırmalara konu olmuş ve önemli tespitler yapılmıştır. Ancak, bu sorun genellikle şiddet mağduru kadınların bakış açısıyla yorumlanmış veya şiddet uygulayanların davranış nedenleri ile incelenmiştir. Buna karşın, kadına yönelik şiddetle mücadelede etkili görevler alan kolluk personelinin bilgi, algı ve farkındalıkların tespiti üzerine bir çalışma yapılmamıştır.

Kolluk personelinin kadına yönelik şiddet konusundaki farkındalığı, toplumda güven ortamının oluşturulmasında kilit bir rol oynamaktadır. Şiddet mağduru kadınlar, toplumun kendilerini suçlayacağı ve kolluk güçlerinin gerekli işlemleri yapmayacağını düşünerek gördükleri şiddeti saklama eğiliminde olabilmektedir. Kolluğun bu konudaki farkındalığı, şiddete karşı tolerans göstermemesi ve toplum içinde şiddetin kabul edilemez olduğu bir ortam yaratması, kadınların mağduriyetlerini ifşa etmelerini teşvik etmek ve bu konuda duyarlı bir toplum oluşturmak açısından önemlidir. Aynı zamanda, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde bilinçli ve yetkin kolluk personelinin varlığı, toplumsal farkındalığın yaratılmasında ve vatandaşların bilinçlendirilmesinde öncü rol alabilir.

Kolluk personelinin kadına yönelik şiddet konusundaki algı ve farkındalığı, mağdurların haklarını anlamalarını ve güvenliklerini sağlamalarını kolaylaştırır. Kolluk personelinin konuyla ilgili bilgi sahibi olması, şiddetin soruşturulması ve faillerin adalete teslim edilmesi sürecini daha etkili hale getirir. Bu, toplumda adaletin sağlandığına dair güven duygusunu artırır ve toplumun şiddete karşı farkındalık kazanmasına katkı sağlar.

Kolluk personelinin kadına yönelik şiddet konusundaki algısı, mağdurlara karşı hassasiyet ve empati göstermelerini sağlar. Bilinç düzeyi yüksek olan kolluk görevlisi, mağdurun ifadesinden itibaren tüm süreçlerde etkili şekilde rol oynar. Bu durum, mağdurların daha rahat bir şekilde yardım talep etmelerini ve iş birliği yapmalarını teşvik eder. Kolluk personelinin kadına yönelik şiddet konusundaki algı ve farkındalığı, tehdit ve risk değerlendirmesi yapmasını da kolaylaştırır. Böylelikle, önleyici kolluk faaliyetleri ile şiddetin ortaya çıkması engellenebilir.

Şiddetin ortaya çıkmasına neden olan sebepler üzerinde durularak bu konularda faaliyet alanları belirlenebilir ve mağdurların gelecekte karşılaşabilecekleri risk alanları en aza indirilebilir.

Kadına yönelik şiddet ile mücadelede sadece kolluk kuvvetlerinin mücadelesi veya hassasiyeti ile değil, tüm toplumun cinsiyet eşitliği farkındalığı ile algısının artırılması ve düşünsel değişimin sağlanması ile olumlu ve etkili sonuçlar alınabilir. Bu yüzden, ilgili ve yetkili tüm kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde toplumsal şiddet özellikle de kadına yönelik şiddet ile savaşmaları gerekmektedir. Ayrıca, şiddet mağdurlarına yardım etmek, sağlık, psikolojik ve hukuki destek vermek ve şiddetin önlenmesini sağlamak için bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları ile farkındalık projelerinin yürütülmesine de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle başta kadına şiddet ve aile içi şiddeti önlemek üzere toplumsal şiddetin önüne geçebilmek için devletin, tüm kurum ve kuruluşları ile topyekûn, eşgüdümlü ve özverili bir şekilde hareket ederek, uzun vadeli geleceğe yönelik bir mücadele planlaması ve kararlı bir politika uygulaması zaruretinin de ötesine geçmektedir.

Sonuç olarak, tüm dünya toplumsal eşitliğin sağlanmasında başta kadına yönelik şiddet olmak üzere şiddetin her türlüşünün önlenmesi ve bu mücadelenin öneminin kavranması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki kadınlar, toplum içerisinde özellikle aile içerisindeki konumları ile birey, anne, çocuk her ne olursa olsun toplum refahı için kilit noktada bulunmaktadır. Bu çalışmada aile içi şiddetin önlenmesinden görev alan jandarma personelinin algı ve farkındalıkları analiz edilmiş olup, daha etkili sonuçlar için toplum içerisinde şiddete uğrayan kadınlar ve erkekler üzerinde psikolojik, duygusal ve cinsel şiddetin objektif bir şekilde doğru olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu maksatla psikologlar, psikiyatristler, sosyal ve yasal tüm hizmetlerde çalışan tüm görevlilerin yetki, sorumlulukları ile görüş ve tecrübeleri multidisipliner bir yaklaşımla topyekûn ele alınmalıdır.

Bu bağlamda, diğer kadına yönelik şiddet çalışmalarından farklı olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede görevli jandarma personelinin bilgi, algı ve farkındalıklarının ölçülmesine yönelik oluşturulan senaryolara kolluk personelinin uyguladığı hareket tarzlarının ÇKKV yöntemleri ile analizi sonucunda, kolluğun algı ve farkındalığı sıralanmıştır. Sadece beşinci senaryo diğerlerinden ayrılmış, daha düşük hassasiyetle ele alınmıştır. 1,2, ve 4'üncü senaryodaki olaylar daha açık ve net olduğu için kolluğun farkındalığı da yüksek olmuş 3'ncü senaryo biraz daha karışık olduğu için farkındalık çok az olmasa da diğerlerinden biraz daha düşük seviyede kalmıştır. Beşinci senaryoya ise kolluğun etkin ve yerinde denetim yapma yetkisi olmaması nedeniyle bu senaryoda tepkisizlik gösterdiği veya

kolluk personelinin ev hanımı rolündeki kadının çalışma isteğinin engellenmesini şiddet olarak algılamada zorluk çekmesinden ya da toplum genelinde etkili olan normların toplumun bir parçası olan kolluk personelini de etkilemesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu çalışma, kolluk görevlileri haricinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan görevliler, yetkililer, mağdurlar ve şiddet uygulayanların katılımıyla daha geniş bir katılım ile yeniden yapılabilir. Sıklıkla meydana gelen vakalar incelenerek senaryo sayıları artırılabilir, ilgili kolluk personeline farkındalık eğitimi verildikten sonra bu senaryolara cevap vermeleri istenerek alınan cevaplar eğitim öncesi ve sonrasında ayrı, ayrı analiz edilebilir. Böylece eğitimin ne derece faydalı olduğu ortaya konarak farkındalığın düşük olduğu senaryolarda geri besleme eğitimi düzenlenebilir. Ayrıca değişik ÇKKV yöntemleri uygulanarak çalışma yeniden yapılabilir ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir. İlave senaryolar oluşturularak, kolluk personelinin algı ve farkındalıklar ölçülebilir ve artırılabilir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre kolluk personelinin kadına yönelik şiddetle mücadelesi “Uzaklaştır, işlem yap, aydınlat...” şeklinde sloganlaştırılarak yapılacak çalışmaların görselliği ve etkinliği artırılabilir.

KAYNAKÇA

Abdulvahitoğlu, A., Vural, D. ve Macit, İ., (2024a). *Selecting Facility Location of Gendarmerie Search and Rescue (GSR) Units; An Analysis of Efficiency in Disaster Response*, Computers & Industrial Engineering, 197;110639,

Abdulvahitoğlu, A., Abdulvahitoğlu, A. ve Cengiz, N., (2024b)., *A Comprehensive Analysis of Apricot Drying Methods via Multi-Criteria Decision Making Techniques*, Journal of Food Process Engineering, 47:e14759.

Abdulvahitoğlu, A., (2023) *Prioritization of Risk Factors Causing Juvenile Delinquency with SWARA Method: A Case Study from Türkiye*, Türk İdare Dergisi, 95(496), 39-61.

Abdulvahitoğlu, A., Abdulvahitoğlu, A. ve Kılıç, M., (2022). *Elektrikli Araç Bataryalarının Bütünleşik SWARA-TOPSIS Metodu ile Değerlendirilmesi*, Çukurova Üniversitesi Müh.Fak.Der. 37(4),1061-1076.

Abdulvahitoglu A., ve Kılıç M., (2022). *A New Approach for Selecting the most Suitable Oilseed for Biodiesel Production; The Integrated AHP-TOPSIS Method*, Ain Shams Engineering Journal 13 101604.

Akkaş, İ. ve Uyanık, Z., (2016). *Kadına Yönelik Şiddet*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 6(1), 32-42.

Alacadağlı, E., (2021). *Kentlileşmeden Kentleşme ve Kadına Şiddetin Sosyal Dinamikleri*, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 18(43), 7107-7138.

Altunok, H. ve Delimehmet, E. (2023). *30 Soruda Jandarma ve Kadına Yönelik Şiddet*, JSKA Yayınları, Ankara.

Altunok, H., Aydın, H., Gedikkaya, F. (2015). *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Politikasında Çıktılar Üzerine Bir Değerlendirme*, Yasama Dergisi, S. 30.

Bancroft, L. ve Silverman, J. G. (2002). *The batterer as parent: Addressing the impact of domestic violence on family Dynamics*, Thousand Oaks, CA: Sage.

Cihan Ü. ve Karakaya H. (2017). *Kadın-erkek Kavramları Bağlamında Şiddet ve Şiddetle Mücadelede Sosyal Hizmetin Rolü*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 17(4), 297-324.

Danacıoğlu, N. (2021). *Kadına Yönelik Şiddet ve Çok-Boyutlu Çapraz Tablo ile Analizi*, Sinop Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 6(2), 152-161.

DeKeseredy, W. ve Swartz, M.D. (2011). *Theoretical and Definitional Issues in Violence Against Women. Sourcebook on Violence Against Women*, Sage, California, ss. 3-20.

Euronews, (2022). *Erkeklerden Fiziksel veya Cinsel Şiddet Gören Kadınların Oranı: Avrupa ve OECD'nin Lideri Türkiye*, <https://tr.euronews.com/2022/03/31/erkeklerden-fiziksel-veya-cinsel-siddet-goren-kad-nlar-n-oran-avrupa-ve-oecd-nin-lideri-tu>, ERT: 5 Ağustos 2024

Gold, M. (1987). Social ecology. M.C. Quay (Ed.) *Handbook of Juvenile Delinquency* (62-105). New York: Harper and Row Publishers.

Gök, M., (2016). *Kadına Yönelik Şiddetin Kuramsal Temelleri ve Çözüm Önerileri*, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 11(2), 452-472.

Gündüz, M., Aktepe, V. ve Çalışoğlu, M., (2018). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Sınıf Öğretmenlerine Göre Analizi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 22(Özel Sayı),1785-1796.

Harcar, T., Çakır, Ö., Sürgevil, O. & Budak, G., (2008). *Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu*, Toplum ve Demokrasi, 2 (4), 51-70.

Hoşgörür V. ve Orhan, A., (2017). *Okulda Zorbalık ve Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesinin Yönetimi (Muğla Merkez İlçe Örneği)*, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(24), 859-880.

Hwang, C.L., Yoon, K., (1981). *Multiple Attribute Decision Making*, Springer-Verlag, Berlin.

Hwang C.L. ve Chen S.J., (1992). *Fuzzy Multiple Attribute Decision Making: Methods and Applications*, Springer -Verlag, Berlin,

JGK, (2024). *Jandarma Sorumluluk Alanları ve Korunan Tesisler*, <https://www.jandarma.gov.tr/jandarma-tarafindan-korunan-tesisler>, ERT: 12 Temmuz 2024.

Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, Ankara: Usak Yayınları.

Kaplan, Ö., (2020). *Kadına Yönelik Şiddetin Arkasındaki Dini, Mistik ve Felsefi Düşünce*, ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(2), 21-28.

Kılıçarslan, M.,(2018). *Kadına Yönelik Şiddet: Sebepleri, Önlemeye Yönelik Kur'anî Tedbirler*, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 18 (2), 958-994.

Koca Yavuz, T., Kaya, K. ve Hilal, A., (2021). *2019 Yılı İçerisinde Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Kadına Yönelik Fiziksel ve Cinsel Şiddet Olgularının Değerlendirilmesi*, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 18(2), 284-289.

Körükçü, Ö., Öztunalı Kayır, G. ve Kukulu, K., (2012). *Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği*, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(3), 396-413.

OECD, (2023). Gender, Institutions and Development Database (GID-DB) 2023 Combined measure. OECD International Development Statistics, <https://www.oecd-ilibrary.org/development/data/oecd-international-development-statistics/gender-institutions-and-development-edition-2023> ERT:12 Kasım 2024

Özbek, H. E., ve Oğuz, S. (2024). *Yeniden Kullanılabilir Maskeler için Çevre Dostu Tedarikçi Seçimi: Entropi Tabanlı TOPSIS Yöntemi ile Bir Uygulama*, Alanya Akademik Bakış, 8(2), 563-575.

Özen Bekar, E. ve Çalış, E., (2021). *Beyaz Kod Verileri Işığında Düzce İlindeki Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet*, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(3), 298-304.

Özyalçın, A.T. ve Bircan, H., (2023). *Çok Kriterli Karar Verme Problemlerinin Çözümüne Yönelik Otomasyon Geliştirme*, International Journal of Management Information Systems and Computer Science, 7(1), 1-32.

Petrović, N., Živanović, T., ve Mihajlović, J. (2023). *Evaluating the Annual Operational Efficiency of Passenger and Freight Road Transport in Serbia Through Entropy and TOPSIS Methods*, Journal of Engineering Management and Systems Engineering, 2(4), 204-211.

Salaçin S (2016). *Kadına yönelik şiddet ile mücadelede bütüncül yaklaşımlar ve İstanbul Sözleşmesi'nden beklentiler*, Türkiye Klinikleri Adli Tıp-Özel Konular, 2(2), 6-18.

Shannon, C.E., (1948). *A Mathematical Theory of Communication*, The Bell System Technical Journal, 27(3), 379-423.

Tatlılıoğlu, K. ve Küçükköşe, İ. (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13), 194-209.

TÜİK, (2023). *İstatistiklerle Kadın, 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2023-53675>. ERT: 25 Temmuz 2024.

Wang, T.C. ve Lee, H.D., (2009). *Developing a Fuzzy TOPSIS Approach Based on Subjective Weights and Objective Weights*, Expert Systems with Applications, 36(5), 8980-8985.

WHO., (2002). *World Health Organization, World Report on Violence and Health*. https://apps.who.int/iris/bitst-ream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf. ERT: 12 Haziran 2024.

WHO, (1996). *Violence against Women: WHO consultation*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63277>. ERT: 12 Haziran 2024.

Yılmaz, E. ve Aydın Dođan, R., (2021). *COVID-19 Pandemisi Nedeniyle Yaşanılan Toplumsal İzolasyonun Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisi*, Unika Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1):39-48.